

UNIVERZITET U BEOGRADU
GEOGRAFSKI FAKULTET

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF GEOGRAPHY

UDK 314

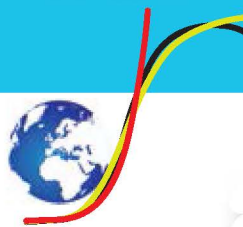
ISSN 1820 - 4244
eISSN 2560 - 5011

Demografija

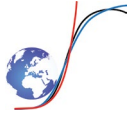

Godina **XIV**
Volume

Beograd
Belgrade **2017**

demografija.gef.bg.ac.rs

IZDAVAČ

Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Aleksandar KNEŽEVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

ČLANOVI UREDNIŠTVA

Marija ANTIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Biljana APOSTOLOVSKA TOŠEVSKA, Institut za geografija, Prirodno-matematički fakultet,
Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, Skopje

Daniela ARSENOVIĆ, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Prirodno-matematički fakultet,
Univerzitet u Novom Sadu

Florian BIEBER, Zentrum für Südosteuropastudien, Karl-Franzens Universität, Graz

Ivan ČIPIN, Katedra za demografiju, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Dragica GATARIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Vera GLIGORIJEVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Klára HULIKOVA TESARKOVA, Katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta,
Univerzita Karlova, Praha

Damir JOSIPOVIĆ, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana

Sanja KLEMPIĆ BOGADI, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Vladimir NIKITOVIĆ, Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd

Mateja SEDMAK, Inštitut za družboslovne študije, Znanstveno raziskovalno središče Koper

Danica ŠANTIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Dragan UMEK, Dipartimento di Studi Umanistici, Università degli studi di Trieste

IZDAVAČKI SAVET

Mirjana BOBIĆ, Odeljenje za sociologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Mirjana DEVEDIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Mirko GRČIĆ, Odsek za geografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Goran PENEV, Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd

Gordana VOJKOVIĆ, Odsek za demografiju, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

TEHNIČKI UREDNIK

Branko PROTIĆ, Geografski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Štampa:

Grafika Galeb d.o.o., Niš

Adresa:

Demografija

Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet

Studentski trg III/3, 11000 Bograd,

Republika Srbija

Tiraž:

200

Kontakt:

Tel: +381 (0)11 2637421

e-pošta: demography.editor@gef.bg.ac.rs

demography.editor@gmail.com

URL: <http://demografija.gef.bg.ac.rs/>

Demografija izlazi jednom godišnje. Mišljenja autora ne odražavaju nužno gledište uredništva.

Objavljeni prilozi se indeksiraju u sledećim bazama:

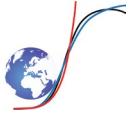
– CEEOL (Central and Eastern European Online Library, Frankfurt am Main)

– SCIndeks (Srpski citatni indeks)

Izdavanje časopisa *Demografija* finansijski podržava Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Prilozi objavljeni u časopisu mogu se koristiti samo pod uslovima licence *Creative Commons Autorstvo – Nekomercijalno – Bez Prerade 4.0. međunarodna* (CC BY-NC-ND 4.0)

PUBLISHER

University of Belgrade - Faculty of Geography

EDITOR-IN-CHIEF

Aleksandar KNEŽEVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade

EDITORIAL BOARD

Marija ANTIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Biljana APOSTOLOVSKA TOŠEVSKA, Institute of Geography, Faculty of Natural Sciences and Mathematics,
St. Cyril and Methodius University, Skopje

Daniela ARSENOVIĆ, Department of Geography, Tourism and Hotel Management,
University of Novi Sad

Florian BIEBER, Centre for Southeast European Studies, University of Graz
Ivan ČIPIN, Department of Demography, Faculty of Economics & Business, University of Zagreb
Dragica GATARIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Vera GLIGORIJEVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Klára HULIKOVA TESARKOVA, Department of Demography and Geodemography, Faculty of Science,
Charles University, Prague

Damir JOSIPOVIĆ, The Institute for Ethnic Studies, Ljubljana

Sanja KLEMPIĆ BOGADI, Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb

Vladimir NIKITOVIC, Demographic Research Centre, Institute of Social Sciences, Belgrade

Mateja SEDMAK, Institute for Social Studies, Science and Research Centre, Koper

Danica ŠANTIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Dragan UMEK, Department of Humanities, University of Trieste

ADVISORY BOARD

Mirjana BOBIĆ, Department of Sociology, Faculty of Philosophy, University of Belgrade
Mirjana DEVEDŽIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Mirko GRČIĆ, Department of Geography, Faculty of Geography, University of Belgrade
Goran PENEV, Demographic Research Centre, Institute of Social Sciences, Belgrade
Gordana VOJKOVIĆ, Department of Demography, Faculty of Geography, University of Belgrade

LAYOUT AND DESIGN

Branko PROTIC, Faculty of Geography, University of Belgrade

Printed by:

Grafika Galeb d.o.o., Niš

Address:

Demografija
University of Belgrade – Faculty of Geography
Studentski trg III/3, 11000 Belgrade,
Republic of Serbia

Circulation:

200

Contact info:

Tel: +381 (0)11 2637421
e-mail: demography.editor@gef.bg.ac.rs
demography.editor@gmail.com
URL: <http://demografija.gef.bg.ac.rs/>

Demografija is issued annually. The opinions of the authors do not necessarily reflect the viewpoint of the Editorial Board.

The journal is indexed in:

- CEEOL (Central and Eastern European Online Library, Frankfurt am Main)
- SCIndeks (Serbian Citation Index)

The Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia provides financial support for the printing of the journal.

The articles are licensed under a *Creative Commons Attribution - Non Commercial - No Derivatives 4.0 International* (CC BY-NC-ND 4.0).

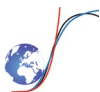

SADRŽAJ

- 9 **Reč urednika**
- ČLANCI**
- 13 *Goran PENEV, Biljana STANKOVIĆ*
Samoubistva u Srbiji: najzastupljeniji načini izvršenja
- 47 *Radmila VELJOVIĆ*
Odlaganje rađanja - referentni okvir motivacionog sistema
- 65 *Olivera NEGOVANOVIĆ*
Zastupljenost i osnovne karakteristike vanbračnih zajednica u Srbiji i Evropskoj uniji
- 83 *Antonietta PAGANO*
Nova međunarodna dinamika u geografiji ljudskog kapitala
- 93 *Giuseppe TERRANOVA*
Geografski raspored prijema izbeglica u Italiji i “Lampeduza severoistoka” - studija sučaja
- 107 *Ivana ĐORĐEVIĆ, Ljijana ŽIVKOVIĆ*
Zastupljenost migracione problematike u udžbenicima geografije za osnovnu i srednju školu
- OSVRTI I KOMENTARI**
- 119 *Jelena STOJILKOVIĆ GNJATOVIĆ*
Bilateralna saradnja katedre za demografiju Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2016-2017.
- PRIKAZI**
- 125 *Aljoša BUDOVIĆ*
Ruralni prostor opštine Knjaževac: antropogeografske osnove razvoja
- DODACI**
- 128 **Beleške o autorima**
- 133 **Politika časopisa**

CONTENTS

9	Editorial
	ARTICLES
13	<i>Goran PENEV, Biljana STANKOVIĆ</i> Suicide in Serbia: Most Common Methods
47	<i>Radmila VELJOVIĆ</i> Postponement of Childbearing – Motivational Frame of Reference
65	<i>Olivera NEGOVANOVIĆ</i> Prevalence and the Basic Characteristics of Cohabiting Couples in Serbia and European Union
83	<i>Antonietta PAGANO</i> New International Dynamics in the Geography of Human Capital
93	<i>Giuseppe TERRANOVA</i> The Geography of the Italian Refugee Reception and “Lampedusa of the North-East” Case Study
107	<i>Ivana ĐORĐEVIĆ, Ljijana ŽIVKOVIĆ</i> Representation of migration issues in geography textbooks for primary and secondary schools
	NOTES AND COMMENTS
119	<i>Jelena STOJILKOVIĆ GNJATOVIĆ</i> The Bilateral Cooperation Between the Department of Demography, University of Belgrade-Faculty of Geography and the Faculty of Economics and Business-University of Zagreb, 2016-2017.
	BOOK REVIEWS
125	<i>Aljoša BUDOVIĆ</i> Knjaževac Municipality Rural Area: Anthropogeographical Basis of Development
	ADDITIONAL INFORMATION
128	Notes on the Authors
141	Journal Policy

Bilateralna saradnja katedre za demografiju Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2016-2017.

Katedra za demografiju Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu su u toku 2016. i 2017. godine učestvovali na bilateralnom projektu podržanom od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnološki razvoj u Republici Srbiji i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta u Republici Hrvatskoj. Projektni tim iz Srbije su sačinjavali istraživači pod vođstvom Mirjane Devedžić (Jelena Stojilković Gnjatović, Gordana Vojković, Vera Gligorijević, Aleksandar Knežević, Petar Vasić i Natalija Mirić), a vođa projekta iz Hrvatske je bio Ivan Čipin sa saradnicima - Sanja Klempić Bogadi, Petra Međimurec, Martin Strmota i Krešimir Ivanda. Tema bilateralnog projekta "*Nizak fertilitet u Hrvatskoj i Srbiji iz periodske i kohortne perspektive – bolje razumevanje za bolje projekcije*" omogućio je umrežavanje istraživača kojima je blisko izučavanje fertiliteta, projekcija stanovništva, ali i korišćenje novih pristupa u demografiji. Pošto je nizak fertilitet je u XX veku u obe zemlje bio glavni faktor starenja stanovništva, a projektovan nivo fertiliteta je od posebnog značaja za buduću starosnu strukturu kao i brzinu starenja, postojala je potreba da se u svetlu novih saznanja ovoj pojavi ponovo posveti naučna pažnja.

Uzajamnim posetama članova projektnih timova u toku trajanja bilateralnog projekta omogućena je višestuka međusobna korist koja se ogleda u interaktivnoj zameni fundamentalnih i primenljivih demografskih znanja. Hrvatski tim je obavio više poseta Srbiji, nekoliko višečlanih i nekoliko pojedinačnih, koje su uključile i zvanični prijem kod dekana Geografskog fakulteta. Takođe, u okviru ovog projekta je omogućeno prikupljanje potrebnih podataka iz vitalno - statističke dokumentacione građe koja se čuva u arhivi nekadašnjeg Saveznog zavoda za statistiku za detaljnu analizu demografskih procesa. Članovi Hrvatskog tima, Ivan Čipin i Sanja Klempić Bogadi su učestvovali na konferenciji «Demografski izazovi na prostoru bivše Jugoslavije» aprila 2016. godine, čiji je suorganizator bila katedra za demografiju Geografskog fakulteta, a tokom boravka u novembru 2017. u Beogradu Sanja Klempić Bogadi je održala više predavanja na Geografskom fakultetu. Tim iz Srbije je realizovao dve posete Hrvatskoj, jednu u decembru 2016 i drugu u septembru 2017, dok je Natalija Mirić bila na sedmodnevnom istraživačkom boravku na Ekonomskom fakultetu.

Organizacija naučnog skupa "*Demografska istraživanja - podaci, metode i procesi*" 22. septembra 2017. godine na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu je rezultat bilateralnog projekta koji zavređuje posebnu pažnju.

Naime, u toku jednodnevne konferencije, istraživači iz Hrvatske, Srbije i Slovenije su imali jedinstvenu priliku da razmene iskustva, odnosno da prezentuju radove koji spadaju u oblast njihovog interesovanja. Na konferenciju su se odazvali i predstavnici statističkih zavoda Hrvatske i Srbije, tako da su se mogle čuti najnovije informacije vezane za angažovanje statističkih institucija povodom predstojećih popisa stanovništva.

U prvoj sesiji su se mogla čuti dva rada iz istorijske demografije, *Anđelko Akrap* se bavio procenom izgubljenog porasta stanovništva zbog ratova između 1500. i 1700. godine na teritoriji Republike Hrvatske, dok je *Gordana Vojvković* (koautor *Ivana Magdalenić*) izložila referat o izvorima podataka za istraživanje modela bračnosti u Srbiji iz istorijsko-demografske perspektive. *Aleksandar Knežević* je predstavio osobenosti atipične tranzicije fertiliteta u Istočnoj Srbiji, dok je *Sanja Klempić Bogadi* sa *Sonjom Podgorelec* upoznala prisutne sa značajem podataka o migracijama za demografska istraživanja u Hrvatskoj. Ova sesija je završena izlaganjem *Vladimira Nikitovića* o prednostima probabilističkog koncepta projekcija koristeći kao primer populaciju u regionu bivše Jugoslavije.

U drugoj sesiji su prisutni upoznati sa mogućnostima korišćenja longitudinalnih podataka Ankete o prihodima i uslovima života za istraživanje razvoda brakova u Srbiji, koje je prezentovala *Vera Gligorijević*. Sledila su dva komplementarna rada na temu sistema nacionalnih računa, odnosno ankete o potrošnji domaćinstva. *Jože Sambt* sa Ekonomskog fakulteta u Ljubljani je predstavio značaj starosne dimenzije u sistemu nacionalnih računa u okviru AgeNTA projekta, dok je *Petar Vasić* je prikazao mogućnosti koje nudi anketa o potrošnji domaćinstva kao izvor demografskih podataka. *Ivan Čipin* je govorio o terenskom istraživanju u okviru ankete Generations and Gender Survey, naglašavajući razčišćite specifičnosti takvog vida istraživanja.

Poslednja, treća sesija je počela predstavljanjem indeksa aktivnog starenja kao novog instrumenta za praćenje procesa starenja stanovništva od strane *Jelene Stojilković Gnjatović* (koautor *Mirjana Devedžić*). *Petra Međimurec* je pokazala prednosti korišćenja vitalno-statističkih mikropodataka za istraživanje razvoda brakova u Hrvatskoj. *Damir Josipović* sa Instituta za narodna pitanja iz Ljubljane je upoznao prisutne sa izvorima podataka za demografska istraživanja u Sloveniji. *Natalija Mirić* je primenila metod dekompozicije korišćenjem progresija u paritetu kako bi istraživala kohortni fertilitet visokoobrazovanih žena u Srbiji. *Šime Smolić* je predstavio rad na stvaranju infrastrukture podataka za anketu SHARE - Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe. Skup se završio plodnom raspravom.

Sumarno, ovim bilateralnim projektom je već postojeća saradnja dve institucije formalizovana i postavila temelje za buduća zajednička istraživanja. Međusobno upoznavanje sa istraživačkim interesima je zbližilo članove projektnih timova i inspirisalo na nova proučavanja demografskih pojava i procesa u Srbiji i Hrvatskoj.

Jelena STOJILKOVIĆ GNJATOVIĆ